

Elisabeth von Erdmann /Foto: @ privat

- ***Fenix* magazin**
- KULTURA
- Autor: Aleksandra Brnetić
- 09.03.2026.

ELISABETHI VON ERDMANN U SPOMEN: Borac za međunarodnu recepciju hrvatske književnosti

„Kao ispitivačica bila je jako zahtjevna i stroga, ozbiljna, koncentrirana, a kao prijateljica bila je topla, srdačna, ljubazna, iskrena i otvorena. ... Susretale smo se privatno i u Bambergu i u Splitu, bila je moj gost u Splitu, a ja njezin u Bambergu, vidale smo se i na drugim mjestima, u Zagrebu također. Dolazila je vidjeti me i na sajmove knjiga u Frankfurtu i u Leipzigu, to joj je bilo važno. Došla bi u privatnom aranžmanu i vrlo samozatajno slušala bi sve što su hrvatski pisci čitali i govorili, popisala bi knjige koje će si kupiti kad ode u Hrvatsku, puno je čitala.

Piše: Aleksandra Brnetić

Pomno je pratila sve što se zbiva na hrvatskoj kulturnoj sceni, a bila je uvijek spremna zauzeti se za to da se na Sveučilištu u Bambergu hrvatskoj književnosti da posebno mjesto.

Poslije nastupa Hrvatske kao zemlje gosta u Leipzigu 2008. nas dvije smo organizirale da se sve knjige koje su bile izložene na hrvatskom štandu – a bio je to vrlo lijep i solidan izbor – ne nose natrag u Hrvatsku nego da se poklone Universitätsbibliothek Bamberg i tim je povodom upriličila simpozij i domjenak.“, tako o nedavno preminuloj slavistici Elisabeth von Erdmann govori dr. Alida Bremer, hrvatsko-njemačka književnica, književna prevoditeljica, važna spojnica između hrvatske i njemačke kulture.

Neumorno predstavljala kroatistiku

Elisabeth von Erdmann rođena je 5. studenog 1956. u Frankfurt na Majni, a preminula je 30. siječnja u Bambergu gdje je punih sedamnaest godine, od 2005. do 2022., vodila Katedru za slavenske jezike i književnost na Sveučilištu Otto Friedrich.

Bila je punokrvna znanstvenica s istraživačkim težištem na ruskoj i ukrajinskoj književnosti i povijesti, ali njena je ljubav bila kroatistika. Von Erdmann mijenjala je i promijenila pogled njemačke književne znanosti na hrvatsku književnost. Kroatistiku je neumorno predstavljala i unapređivala te ju tako učinila vidljivom. S nepune 32 godine, tada još von Erdman-Pandžić, počela je uređivati nakladnički niz „Quellen und Beiträge zur kroatischen Kulturgeschichte“ (hrv.: Vrela i prinosi hrvatskoj kulturnoj povijesti), čime je ključne tekstove hrvatske kulturne i književne povijesti učinila dostupnim njemačkoj znanstvenoj javnosti. Između 1988. i 2000. u znanstvenoj izdavačkoj kući Böhlau Verlag izašlo je deset knjiga iz te serije i time se na njemačkom govornom području učvrstilo kontinuirano bavljenje hrvatskim temama. Godine 1997. von Erdmann je priredila i predgovor napisala za izbor tekstova Bartola Kašića, koji su kao „Izabrana štiva“ objavljeni u zagrebačkoj Erasmus nakladi. Bio je to važan doprinos međunarodnoj recepciji hrvatske književnosti.

Elisabeth von Erdmann smatrala je hrvatsku kulturu sastavnim dijelom europske kulturne cjeline pa je tako u napisu, nastalom nakon osnutka Društva, pod naslovom „Deutsche Gesellschaft für Kroatistik: Anachronismus oder Chance?“ („Njemačko društvo za kroatistiku: anakronizam ili prilika?“), istaknula kako europsko jedinstvo u različitosti podrazumijeva ravnotežu između individualnoga i zajedničkoga te da se u europskoj povezanosti krije mogućnost ravnoteže koja nije bila ostvariva u ranijim nadnacionalnim modelima. Očuvanje kulturne posebnosti, uz istodobno uvažavanje europskoga konteksta, smatrala je temeljnim preduvjetom održivoga zajedništva. To podrazumijeva – tako von Erdmann – da je važno pratiti kako specifične (nacionalne), tako i zajedničke (europske) odlike svake kulture.

Prva predsjednica Njemačkog društva za kroatistiku

Od 2007. do 2018. Elisabeth von Erdmann bila je prva predsjednica Njemačkog društva za kroatistiku. Osnivanje Društva bilo je rezultat trogodišnjeg projekta „Savjetovanje njemačkih kroatista u Berlinu“, koji je osmislila hrvatska veleposlanica u Njemačkoj, Vesna Cvjetković Kurelec. Projekt je ostvaren u vremenima nepovoljnog statusa hrvatskog jezika u Njemačkoj. Sa njemačkih je sveučilišta polako nestao pojam „srpsko-hrvatski“ ustupajući mjesto pojmu „bosanski-hrvatski-srpski“.

Cvjetković Kurelec u uvodnom je dijelu pozivnice na njemačkom na I. Savjetovanje istaknula (prijevod autorice na hrvatski): „Zajedno s vama želimo analizirati trenutno stanje kroatistike, odnosno slavistike na njemačkim sveučilištima kako bismo identificirali specifične probleme s kojima se svakodnevno susrećemo i tako pridonijeli njihovom rješavanju. Iz kontakata s profesorima, predavačima i instruktorima na odsjecima za slavistiku diljem Njemačke, te na

temelju iskustva tijekom dvogodišnjeg mandata veleposlanice Republike Hrvatske, shvatila sam da je kontakt i interakcija između svih institucija i stručnjaka – u Njemačkoj i u Hrvatskoj – od najveće važnosti. Samo na taj način njihovo znanje i ugled mogu pridonijeti poboljšanju trenutnog stanja ovog predmeta na njemačkim sveučilištima.“

Odaziv je bio iznad očekivanja. Na I. Savjetovanje (16. i 17. srpnja 2005.) pristigla su 23 sudionika sa 16 njemačkih sveučilišta na kojima se hrvatski jezik predavao u okviru slavističkih instituta i slavenskih seminara, na II.-om već ih je bilo 30-tak, također sa 16 sveučilišta, dok su na posljednje u nizu, na III. Savjetovanje, održanom 20. i 21. listopada 2007., stigli sudionici sa 15 sveučilišta, ali, nažalost, autorici ovog napisa nepoznatoga broja. Stručna predavanja održali su vrhunski njemački i hrvatski slavisti i kroatisti, pristigli iz Hrvatske, Austrije i Njemačke, pa tako između ostalih Vinko Brešić, Dunja Brozović Rončević, Elisabeth von Erdmann, Dunja Fališevac, Radovan Fuchs, Mario Grčević, Mislav Ježić, Radovan Katičić, Josip Matešić, Reinhard Lauer, Jochen Raecke, Marko Samardžija. Program I. Savjetovanja vodio je pomoćnik hrvatskog ministra znanosti Pavo Barišić, a organizatori sva tri savjetovanja bili su hrvatsko Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, hrvatsko Veleposlanstvo u Berlinu i hrvatsko Ministarstvo vanjskih i europskih poslova.

Na II. Savjetovanju sudionici su jednoglasno prihvatili prijedlog veleposlanice Cvjetković Kurelec o osnivanju Društva njemačkih kroatista i izabrali su osmočlani Inicijativni odbor. 31. ožujka 2007. taj se Inicijativni odbor sastao u prostorijama hrvatskog veleposlanstva i održao osnivačku skupštinu, usvojio statut te za predsjednicu Društva izabrao Elisabethu von Erdmann, a za zamjenicu predsjednice Alidu Bremer.

Brojna priznanja

Kao predsjednica Društva njemačkih kroatista Elisabeth von Erdmann dosljedno je nastavila s postignućima sva tri savjetovanja – nastojala je za Društvo vezati osobe koje se u Njemačkoj bave hrvatskim temama i međusobno ih umrežavala kako bi se poboljšao i dalje razvijao status kroatistike u Njemačkoj, njegovala je međunarodne odnose te informirala o znanstvenim i kulturnim zbivanjima iz područja kroatistike. Bila je neumorna u radu na promociji hrvatskog jezika i književnosti na njemačkoj znanstvenoj, kulturnoj i književnoj sceni. Inicirala je mrežnu stranicu www.kroatistik.de

Pod njezinim vodstvom Društvo se razvilo u forum za znanstvenu razmjenu i promociju mladih istraživača. Vodilo ju je njeno razumijevanje hrvatske kulture kao dijela europske kulture dosljedno se zalažući za vodeće načelo „jedinstva u različitosti“. U tom je duhu pokrenula i organizirala brojne znanstvene konferencije, književne događaje i interdisciplinarne projekte, simpozije o hrvatskoj književnosti u europskom kontekstu. Otvarala je prostore za razmišljanje, razmjenu i suradnju te se bavila temama koje se ne bi čule da nije bilo njezina glasa i upornosti.

Za svoja znanstvena i kulturna postignuća, Elisabeth von Erdmann primila je brojna priznanja, a Hrvatska kulturna nagrada (INA nagradu) za promicanje hrvatske kulture u svijetu dodijeljena joj je 2000. godine. Bila je dopisna članica Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 1998. godine. U čast Elisabeth von Erdmann, na dan njezine smrti na zgradi Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu podignuta je crna zastava žalosti.

Fenix-magazin/IK/Aleksandra Brnetić

Izvor: <https://fenix-magazin.de/elisabethi-von-erdmann-u-spomen-borac-za-medunarodnu-recepciju-hrvatske-knjizevnosti/> 10. 3. 2026., 12.45 h